

15-го фебруара на 160-ліття од дня роженя Антонія Годинкы на гробі академика з участєв членув Собура ВРС поклали сьме вінці од имени Віры Гіриц, національного посланика Русинув у Парламенті, ВРС и РНС XIII. района Будапешта, Шарошпотока и Общества Русинув/Рутенув Мадярщини.

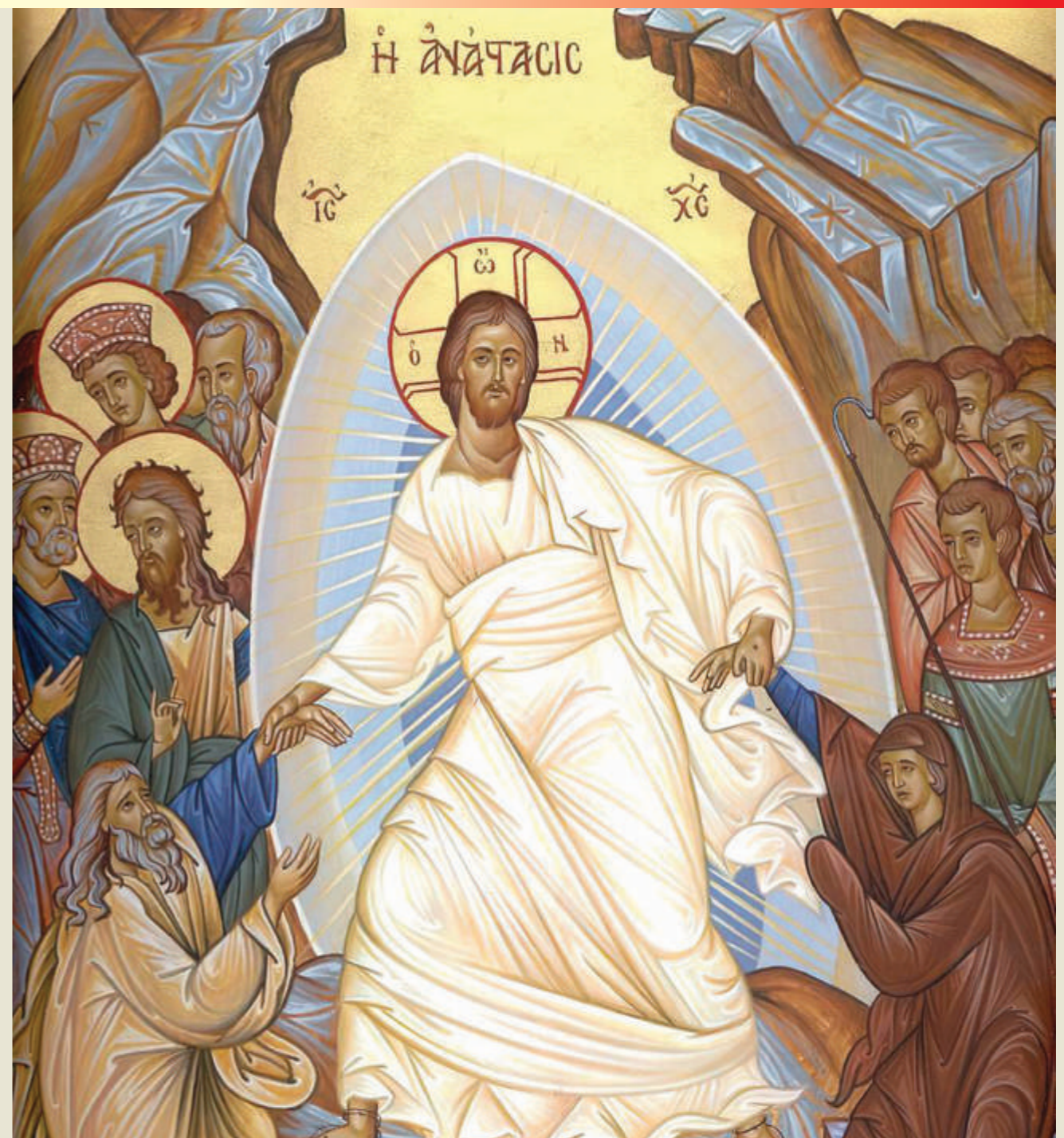
Február 15-én, Hodinka Antal születésének 160. évfordulójára az ORÖ közgyűlésének tagjai részvételével koszorúkat helyeztünk el Giricz Vera, a magyar országgyűlés ruszin szószólója, az ORÖ, a Budapest XIII. kerületi és a Sárospataki RNÖ, valamint a Magyarországi Ruszinok /Rutének/ Országos Szövetsége (MROSZ) nevében.

РУСИНСЬКИЙ RUSZIN VILÁG SVIT

ročnik XXII. číslo 165., януар – фебруар 2024
XXII. évfolyam 165. szám, január – február 2024

*Христос Воскрес! Воистину Воскрес!
Feltámadt Krisztus! Valóban feltámadt!*

Господи, мы не знаем, де ідеши!.. (Йоан 14:5) Мысли за Великий пуст и Великдень

У залі послідной вечері страх и зачудованя было на тварёх ученикув. Исус мые ноги ученикув, пак вечеряють и господь готовить їх ку страшной події – они будут видіти як имлять го, його страджаня и роспятя.

Господь пудготовляв їх ку сёму шором трёх рокув. Тых ученикув, котрі виділи вшыткі його чудотвореня, іли из розмноженого хліба и виділи го Богу славу на горі Фавор. Теперь они чудувуть ся и не принимають валовшность будущности.

Ученики виділи божество Исуса и хотіли бы жыти у його царствію пуд його владицеством. Исус указуе їм другу путь: путь ку Отцёви.

Ко цілий живот путовав дорогами каравану в пустыні, знавучый дорогы меже варошами и селами, тяжко хапле незнаму систему маршруту в літакув.

Ученики тоже не мали понятия за путь ку Отцёви, за хыжу Отця. Рабины за йсе не учили, ученики мали лем желаня сердца и їхней воображеня. Исус указуе їм дорогу. Указуе себе, ги путь, истину и живот. Значні слова, абстрактні понятия, привиджавучі ся недоступныма.

У короткий час події ускоряють ся. Лапавуть Исуса, недостойным судженём, на основі довгих свідчень ложных свідкув осуждуют го. Ку смерти. Кого дотеперь знали, ги Сына Божого, теперь видять го униженным, поязаным, у тюрмі, виділи го мученя и смерть на крестови. Утікли його ученики, глядаучі путь ку Отцёви. Вубрали иншакый путь. Лем апостол Йоан смів стати коло креста. И дакулько инших... Вун чув слова Исуса: „Сповнило ся!” (Йоан 19:30) И чув віроисповідь сотника: „Вун был доправды Сын Божый!” (Мафтей 27:54) И поховали Исуса.

Сын Божый три дни был у могилі, три дни мусіли чекати вірувучі у нюм учаловані вірники и вшыткі. На третій день одбыло ся обіцяня, воскрес подля писаня.

Се куртый и обективный опис події.

Мы, ги и у ученики, скептичні, и помалі дустали сьме булше часа ходити дорогов Исуса. Великий пуст и є сесь час, колы можеме пудготовити ся ку празднованю воскресеня Христа, можеме познати нашое спасеніе.

Шором сятых сорок днюв слідуеме дорогов Исуса, сым кіпом дустаеме вічний живот. Жыючы з Исусом узнаеме його истину, ту истину, котру учив вун за Отця,

што є много міста у нёго про послідникув единородного сына. Де Исус жыє, там є вічний живот! Божый вічний живот є подарок, коруна земного живота челядника. Урядованый Христом, врученый Богови и спасеный живот, котрый дав нам Исус цінов своего живота и пролитуй кровли.

Тримайме пуст, памятавучы за йсе, празднувучы и переживавучы події його живота и страданя. З самоудержанём, молячы ся, чистов людинов, творячы добрі діла и готовлячы душу. Покаяня поведе нас у хыжу Отця, де

познаеме богатство спасенія. Доведна з вартувучым коло креста сотником свідчимо за Исуса: вун направду Сын Божый!

Най наповнить душу и обогатить наш живот радостна вість воскресенія Господа, най наше сердце жадать вічний живот!

„Сей день, што сотворив господь, возрадуеме ся и возвеселиме ся у нёму!” (Псалтири 117:24)

З надієв на велику милость най буде у нас сила про великий пуст и ку праздникови воскресенія Господа!

Доведна из сятым Августиним най повіме: „Ты сотворив нас про себе Господи, и неспокойное нашое сердце, докідь не найде покой у тебе, Боже наш!”

Янош Мигаль Соноцькый
Товамчив: Віктор Гіріц

Антоній Годинка у новинках Мадярщини

Лекція Др-а Михаїла Капрала

Будапешт, Албертфалва, 16.12.2003.

На єдному бокови пейчської новинки, и там не дуже файно видно, айбо по латинськы написано „Per aspera ad astra”, из корчуля вадь через корчуля до звїзд. Можеме сі слова обернути и на то, же то была животна путь нашого славного академика.

1926. р. 4-го апрїля у Пейчу была опубликовала статя, де новинарь пише же „Проходжува ся я туй коло університета” (то была новость у Пейчу, появил ся університет. Што такое університет? - за університет што може знати обичный быватель Пейча). Сесь новинарь тут собі каже: „Вечур, такой красный вечур, и тут облакы світять ся, што там професура, што там студенты роблять, чым ся они занимають?” - ставить вопрос новинарь, и од сєго начинає ся серія публикацій за тых люди, котрі суть у університетови, и меже тими людьми був и наш академик Антоній Годинка.

Сяк начинає ся днешня тема. Публикація. 1926-й рук, пройшло пару може майчажшых рокув становлення нового мадярського університета. У Пейчу університет имени Ержейбет и єден из майзаслуженых професоров, Антоній Годинка, уже не молодой чоловік, уже старший, 70 років, и вун туй теперь дебутує у ролі пейчської знаменитости. За нього начинають публиковати.

Новинарі тоже наконець познакомили ся из великим академиком, почитали його тексты и од того начинає ся публична слава Антонія Годинки у вароші Пейч.

Уже 23-го мая, через місяць, у новинці пишуть за Годинку як за познатого, заслуженого професора варошського університета пейчського.

У фрагменту пейчської новинки „Dunántúl”, и што мушу повісти: Антоній Годинка був експертом у Мадярщині, не было люди такого уровня, котрі бы ся орієнтовали на восточных од Мадярциных гатарох, видиме матеріал, де вун фактично як експерт выступав, и бесїда за політику Пілсудського, єдного из цїмборув великуй мадярськуй державы у тотї двадцятї роки, и Пілсудський був єден из тых игрокув

на європейській арені, од кого зависіло многое, [А. Годинка] представлять мадярським читателем иппен політику польського вождя.

Уже через рук, 8-го юлія 1927. р. академик вернув ся из научной конференції из Польщі. Повіруйте на то, што тогды, у 27-му році, то была подія велика, треба было робити паспорт, пудписати го у Будапешті, у Варшаві, тото и наш експерт, у тому числі польських вопросув, вернув ся из научных конференції из Варшавы, из Кракова и се стало подійов про пейчську новинку, и туй иппен Годинка повідать за тото, што было на научной конференції.

Друга новинка - *Pécsi Napló* - Годинка уже выступає як експерт из чеського вопроса. Вы знаєте, чули сьте дашто за 20-ти роки: мадярсько-чеські капчаня были доста складныма и актуалныма. Пудкарпатя перейшло у Чеську державу и ясно, што боліло сердце не лем єдного нашого академика як Пудкарпатця, а у Мадярщині така інформація была востребована, же што там ся робить на Пудкарпатю, котрое за тысяча роки было частєв нашуй державы, а теперь тото часть повностю Чехії.

1932-й рук, и туй уже велика подія про нас, Русину, зато же академика Антонія Годинка вубрали ректором Пейчського університета имени Ержейбеты. Матеріал новинки иппен за тото, як проходили выборы нового ректора Пейчського університета.

Я вам уже казав за восточні проблемы, Антоній Годинка був єден из майвостребованных експертув на восточном фронті, за тото великий матеріал, котрый вы видите, за совітську проблему. Антоній Годинка добрі познаваєв руський язык, добрі орієнтовав ся у історії Руськуй імперії, добрі знаєв за русько-мадярські капчаня, зато як експерт вун выступав, за сей случай, на бокох пейчської новинки.

Айбо як порядный челядник Антоній Годинка не муг жыти у Пейчу, істи пейчський хлїб и нич не лишыти про обывателюв Пейча. У його научной дідузнині доста много матеріалув по історії вароша Пейча. Антоній Годинка пише за локальні події, котрі ся трафили, там

такоже інтересна історія, бо Панонія, южна часть, Турецка навала и так дале. Історія Пейча была една из тых тем, котрыма ся занимав пак ще доста довгий час Антоній Годинка. У конець XVIII-го ст. были дуже інтересні событія иппен у Пейчу, переход бив из турецького у власне малярську державу. Пейч заселяли из Юга, дуже много из тых южно-славянських держав, што мы пак знали як Югославія, много перестягovalo ся. Тогды ищи не было такого понятія - національність, и ищи не было капіталізма, то было такой природной заселення южных окраин и заселяли ся, ясно, Малярами, Славянами, Німцями.

1934-й рук, Антонійови Годинкови сповнило ся 70 рокув. Туй начинає ся ціла серія публикацій за празнєваня 70 літя честованого професора Пейчського універзітета.

У двох новинках, и не у єднуй новинці писало ся за сю подію, ибо то была фігура высокого масштаба и про варош Пейч, и про універзітет, зато у трєх числах новинок были сі матеріалы.

1934-й рук, академикови Годинкови 70 рокув, то значить, што вун уже не годен робити в Універзітеті. То послідній го рук на Пейчськым універзітеті и честованый академік дустав крест другої степені, у августі 1934-го рока малярській уряд одзначив сым велику роботу и отход на пензію академіка.

Антоній Годинка вертає ся у Будапешт уже не молодым чоловіком на пензію, айбо не думайте, же то уже конець. Ту начинає ся дуже хосенный період. А. Годинка у 41-му році є першым предсілателєм русинськуй академії наук. Иппен Годинка уже дуже не молодой чоловік, як майавторітетный ученый, возглавив Подкарпатське Общество наук, другыма словами русинську академію наук.

Дуже продуктивный період, дуже много публикації. Годинка є редактором. Годинка фактично є во главі становленя русинської культуры. 1939-1944-й рук - то є „золотый вік” русинської культуры. В Ужгороді фунговало Подкарпатське Общество Наук, фунговали русинські новинки, культурный жывот, научный жывот бив на майвысшому уровні за цілу історію русинського Пудкарпатья.

Айбо жывот академика пудходить до кунця и у страшный, тяжкий 1946-й рук А. Годинка умер, и через два роки, страшні повоені, не буду вам розказовати, знаєте, што ся робило у Будапешті 1945-1946-й рук. У майзнаменитому малярському, історичному журналі „Századok”, иппен туй, не забыли за академика, його пейчський колега професор Голуб написав некролог.

Айбо у 1946-й рук по інерції ищи мож было повісти, штось и написати, айбо позад 1946-го рока начинає ся уже советський період у Будапешті, у малярськкй науці, так што довгий час за Годинку не знали и самі Русины.

Кідь туй суть католики у залі, попозерали на новинку „Új ember”, на католицьку новинку, а думаете, што она туй робить?

Діло у тому, же католики оказали ся маймуцныма у туй советскуй сістемі.

Иппен у суй новинці у 1964-му році, розуміете 1964., столітя зо дня родженя академика, католики у скромнуй колонці, айбо спомнили за нашого академика.

Быв ищи єден такой ешет. У 1979-му році, колы помалі уже соціалізм начав міняти ся, не знати у який бук, у туй же пейчськуй новинці, се уже иншака новинка, спомнили за нашого академика.

У Будапешті не мож было написати, айбо у Пейчу, видите, „реваншисты” робили своє „чорное діло”. Дякуєме їм за се и вам за позур!

Честовані читателі!

Просиме 1% из вашуй дані перечисляти на фундацію „За Русинув”,

данёвое число котрої: **18170720-1-42**

Тамара Керча „Золотоволоска”

У давні-стародавні часи, коли у Карпатах були густі ліси, жили собі в Оріховиці газда из газдынїв. Мали они сына Мішка.

Жили собі тай радовали ся, а туй уголосили войну, бо ціарь тогды такый був, же лем битки му было мало. Мусїв газда до войська руковати. Довго ани слуху, ани духу не было за нїго, пак папірь прийшов, же заяли го Туркы. Убстала ся газдыня из сыном сама на обыстю.

У тоті часи Оріховиця мала славу на вшиток світ своима оріховыма деревами, котрі рожили канонові кулі. Раз у році, перед Михаилом, везли тоті кулі на дивятьсто дивятїї возаї до столиці, до Відню. Каждая фамілія мусїла вупестовати діла цісарського войська тлько куль, кулько было юй задїлено дани платити.

Гроф, оріховський панувник, жив у Відню з родинув, а маєтком управляв єго шпан, лютый, ги вовк! Вовканич ся звав.

Загнала раз мати Мішка у грофський ліс на ружча. Айбо не мав сериньчу: измили хлопця варташі тай вергли у пивницю, щи й на колодицю заперли.

Чекала-чекала мати сына, пак пуйшла глядати. Дузнала ся небога, же го заяли тай тримлют, ги дакого розбуйника. Пробовала угляяти шпана, айбо задарь: не ростопила єго ледяное сердце. Як прийшло везти канонові кулі до столиці, повезли ай Мішка. А там опредїлили го у цісарську гарду служити.

Убстала ся газдыня у хыжи сама - саминька. Лем красное мачатко, з котрым любив ся Мішко бавити, напоминало юй за сына.

Якось лізало мача межи кулями. Скотуляла ся єдна куля долу гарадичами тай росколола ся. А вдну - ци віруєте - лежала маленька дівочка! Така красна, яку щи нико не відїв у цілому світї: мала золотое волосічко! Дала юй жона имня Золотоволоска. Росла, ги з воды. За куртый час стала ся из малинької дівочки препышна красавиця! Кибы не простацька вбиря на нуй, нико бы не повіровав, же тото не прінцезна.

Слава за її красоту досягла столиці. Загнав гроф Вовканичови розкас привезти красавицю до Відню.

Дуже не мала газдыня дяку пустити свою єдину втіху панам на забаву. Знала, же

простакови треба ся держати якмайдале уд панства. Айбо дівчатко так хотїло світа увідїти! Што чинити, прибрала мати Золотоволоску у майпарадноє прибраня, котрое ся у хыжи найшло. Щи й пирстинь золочений из камінцєм, што юй колись газда подаровав, на пальчик дівчатю натягла. Перехрестила ю тай пустила у світ.

Привюз управитель дівча до Відню. Увідїв гроф, яка тото красавиця, нараз искликав до ся столичное панство: хотїв ся похвалити, же не лем канонові кулі родят ся у єго маєтку. А Золотоволоска до вшиткого шіковна была: ай до роботы, ай до співаня. Як зачала она перед панством руснацькі співанкы увивати, паны не бировали ся вдержати: сперву приплесковали-прідубковали, а дале ся у танець пустили!

Дузнав ся цісарь за красавицю, розказав привезти ю до своих палат, най бы и єму дашто заспівала.

Коли вчув Єго Великость тоты спыванкы, онь ся прослызив! Пувсвіта из войськом сходив, многы народы покоровив, айбо такої радости щи нигда у житєви не зазнав! Коли повтерав заслызині очі, каже:

- Но, Золотоволоско, потїшила ты сердце наше! Проси, што хочеш.

Розповіло дівча цісарєви за брата свого, Мішка, як управитель Вовканич го до Відню запаковав. Просит пустити сирохмана дому, бо мати за ним дуже банує. Гроф оріховицький, тото вчувши, лем очима стрілы на шпана метав, ож го перед цісарєм заганьбив! Айбо го Великость на тот час мали файну дяку, зато не задубкали цісарськими чїжмами, ай зафіглєвали, ож кидь спознать Золотоволоска брата серед воякув, та розкажут, обы го пустив генерал дому.

Вувели цісарську гарду на плац. Но, дівко божа, будь мудра, угани, котрый ти брат, кидь єсь го нигда-шуга не відїла! Побзирала Золотоволоска на воякув - ушиткі єднакі, ги канонові кулі. З великого роспаку закрыла личка руками. Тут Мішко стямив пирстинь из камінчиком на дівочому перстови. Ипен такый був у єго небогы мамкы. Як изгадав за домувство, зачали му слызы цяпкати, а втерти не слобудно, бо мусай на позур стояти. Счудовала ся Золотоволоска, чом єден вояк плаче, пудыйшла, взяла

го за руку. Цісарь подумав, же спознала свого брата. Но, так як пообіцяв, так и вчинив: пустив вояка дому.

Привезли ся брат из сестров ид мамі. То то было радости у маленькуй хыжці! И не лем у хыжці, а й у цілому селови ся люде тішили тай цісаря славили.

Лем управитель нич ся не радовав, бо мав страх, ци го не даст гроф покарати, шашто катуначку, матір Мішкову, позбытковав. Спаковав ун своє добро, родину, слуг на возы тай заляв ся у хаші-добрі.

Тото місто, де ся вслашив був, зве ся удтогды Доманинці. А ци знаєте, чом? Повім вам. Дуже ся бояв, же раз лем надыйдут гайдуки, не мине го розплата. Розказав служници своєю, швабці Елзі, обы казала, кидь дакого наднесе, ож не є газды дома. А Елза, сарака, задарь же свуй вік извіковала в Оріховици, лем два слова чужинські ся навчила: едно русинськое - „дома”, а едно малярськое - „нінчен”. Но та каждому, ко зазирнув на їх обыстя, казала: „Дома нінчен!”. Из того часу и пуйшла назва - Доманинці.

А по тому в Оріховици такый неслыханий трафунок ся пригодив: віруете ци ніт, цісарюв сын загнав до Золотоволоскы сватачув, так му приросла ид сирдцю. Мудрое дівча удповіло,

же пуйде за принца, лем най цісарь уже нигда не вуголошуе войну. Но та, кидь хотів отиць своему сынови щастя, мусів послухати. Так на довжый час був сятый спокуй из войнами. А стромы оріховицькі удтогды зачали родити намісто каноновых куль лем обычні оріхы.

А сесе щи не вшитко: турицькый султан из великої радости, же по ёго бировани не будут уже лупкати оріхові кулі, дав розказ пустити всіх зайтых дому. Так ся Мішкув отиць вернув живый-здоровый на своє обыстя, и то ипен тогды, коли оріховицька банда чардаш гуляла на ёго дворови!

Ий, тото была гуля! Вшитка прощава зыйшла ся побзирати на молодых. Бо не часто стає ся, обы принц простачку за жону брав. Кажут, гостили на туй свальбі каждого, докудь лем бировав їсти. Долу селом єдным боком паленка текла, другим - дзяма, голубкы понад комины літали, печині заяці по кертах скакали. Щи й за мачатко Мішково сокачі не забыли. Дали му вулизати горниць, а казці нашуй на сьом кониць!

Печатає ся за книгов Русинський ренесанс том II., Антологія русинської прозы другої половкы XX стороча пуд редакцієв Др. Маріаны Лявинець, Будапешт, 2015.

Русины у Мадярщині 2009-2011.

Пуд час спысованя обывательства 2001. рока у Мадярщині 1 113 чоловік признали русинський язык материнськым, из ных 428 особ не горожаны Мадярщины, Русинами заголосило ся 1 098 чоловік, из ных 381 не горожаны Мадярщины. 1 292 чоловік капчали ся ку русинськуй културі и традиціям.

У сых рокох по выборах 2006. рока фунговало 53 русинських меншыновых самосправовань, се число по выборах 3-го октовбра 2010. рока змінило ся на 75 самосправовань, также збулшыло ся на 44,2 %. На выборах 421 кандидатув претендовали на 300 мандатув из

пудпорованём 6 меншыновых самосправовань.

По выборах 9. януара 2011. рока у Мадярщині число регіональных самосправовань збулшыло ся на 3, дотідь фунговали Русинськое самосправованя жупы Боршод-Абов-Земплин и Столичное русинськое меншыное самосправованя, а тогды было основаное и Русинськое самосправованя жупы Пешт. Предсідателём Вседержавного Русинського Самосправованя выбрали Віру Гіріц.

Из центрального бюджета на фунгованя ВРМС подобно 2009. рока и 2010. рока было выдїлено 29,8 міліонув форінтув. 2009. рока из

53 меншыновых містных и регіональных само-справовань 45 претендовали на диференцованое пудпорованя, т. е. 85 процентув, иппен ги середній показател про самосправованя 13 меншын. 2010. рока 43 самосправовань подали заявку на пудпорованя, т. е. 81 процентув, што лем піціцько не досігало середнёго показателя (82%) самосправовань 13 меншын. 2009. рока на грантовое пудпорованя подали заявки 43 самосправовань, из них 42 дустали диференцованое пудпорованя на суму 8,07 міліонув форінтув. 2010. рока заявку подали 41 самосправованя, сума пудпорованя была 7,9 міліонув форінтув.

ВРМС з цілєв пошыреня функцій Выставочного зала русинської музейної колекції 2007. рока основало Умілський телеп, пудпорованя котрого 2009. рока додали ку бюджетови ВРМС, так на фунгованя інституцій пудпорованя 2009. и 2010. рр. збулшыло ся до 7,8 міліонув форінтув.

Меже 13. и 22. юнія 2009. рока провели I. Меженародный молодежный умілський табор у Балатонфелдварі, котрый пак потому тримле ся каждый рук. Цілєв табора было дати можность дітюм занимати ся умілськыма и креативныма діяельностяма, а также розвуй русинського ідентітета и пошыреня історичного знатя за властный народ.

Вошколованя русинського языка продовжало ся у Мучоню и Комловщці. У керетох Русинського культурного центра Комловшкы фунговала діточа захоронка, де 2007. рока удоперла ся група про маймалых діти (до 3 рокув). Поселеня дало можность и условія вошколованя русинського языка у керетох сістемы образования и захраненя традицій русинської культуры. 2010. рока Віра Гіріц написала учебник „Русинська конверзація”, подля доповнення

языковой програмы вошколованя у неділяшних школах Комловшкы, Мучоня и Тиса-уйвароша.

Задача Бібліотеки Русинув Мадярщины - пудпоровати захраненя русинського ідентітета, ибо Русинам Мадярщины мусай было зясь выучити свуй язык и познати традиції предкув, тадь шором многих деценій рокув они не мали можности хосновати свуй язык у сполности. Из велмы малых жерел удало ся сотворити збор антїкварных книжок, дідузныны, около 1000 документув у великуй кулькости, котрі мавуть значеня про народное вошколованя. Суть и авдіовізуалні, и звукові матеріалы. Бібліотека має велику зберьку меншыновых новинок. Он-лайн-каталог бібліотеки доступный на сайтови www.kozteka.hu/mrk. Дотеперь у базі мож найти около половкы зберькы, робота над сайтом продовжає ся.

Мадярськое радіо раз на тыждень транслує меншынові програмы, котрі мож чути на теріторії Мадярщины. Русины мавуть 30 минутну релацию по русинськы на каналі MR4. На сайтови www.rusyn.hu мож найти много інформаций, читати за жылот Русинув и за актуалні події. Новинка „Русинський Світ” доступна онлайн на сайтови www.ruszinvilag.hu. У Мадярській телевізії была 6-8 минутна релация програмы на материнськым языкови у керетох меншыновой телепрограмы „Рондо”.

Капчаня Русинув Мадярщины и русинської сполности за гатарамы и дале муцнішать. 4-7. юнія 2009. рока у Руськум Керестурі (Сербія) и у Петровцох (Горватія) тримали X. Конгрес Русинув и IV. Русинський Молодежный Світовый Форум. Новым председателєм став Дюра Папуга (Сербія), замістителєм Др. Маріанна Лявинец (Мадярщина).

Товмачила: Евеліна Скіба

Честовані Читателі!

Май повну інформацію за жылот Русинув Мадярщины годні сьте дустати на нашуй інтернет-стороні: <http://ruszin.com>

Др. Йозеф Ботлік - історик, новинарь, теолог, пенсіонованы ўніверзітэцкы доцент, пісатэль - родив ся ў Сёвнёві 15-го януара 1949. рока. Діточі и молодежні рокы провюв у Дуна-алмашові. Його коріня з матерынскаго бока словацкі, з отцовскаго – сейкелскі, изза сёго його інтэресуе судьба мадырскых меншын на одорваных тэрыторіях. Принята його отцюзнина Пудкарпатыя.

1974. рока дустав дїплому новинаря, 1980. рока в Універзітэці імени Ловранда Етвеша дїплому преподавателя гімназіі по історіі и бібліотэкаря, 1996. рока у Ітстїтутові тэологіі и духовнуй семінаріі Sola Scriptura – дїплому учителя тэологіі, 1982. рока дустав універзітэцкы докторат, 2004. рока в УЛЕ дустав звання кандїдата наук. З сёго рока преподаватель Католицкаго ўніверзітэта імени Пейтера Пазманя. Числїть булш ги 200 научных публикацій, выдав 31 книгу,

меже нима 1997. рока „Пуд тройным крестом. Грекокатолики на Пудкарпатыю од Ужгородскуй уніі до нашых днюв. 1646-1997.”, 2010. рока – „Грекокатолицкї великомученики у Карпатскум базені 1914-1976.”, 2013. рока „Еде Еган, великомученик мадырскаго и русинскаго народув”, 2022. рока „Великомученик русинскаго народа Андрей Бровді (1895-1946)”, з 35 научных фїлмув за історію быв сценарїстов, 30-и и готовив 40 самостойных радїопрोगрам. Веде научні изглядования по темох історія Мадырув у ХХ. столїтю и історія загатарных Мадырув.

Дїятельство Др. Йозефа Ботліка было вызнано многыма преміяма, даскулько из них: Премія Вараді-Штернберга (2000), Премія про мадырское умїлство (2009), Pro Patria in Exteris (Corvinus Society, Канада. 2009, 2018), Премія Антонія Годинкы (2010), Рыцарскы крест ордену заслуг Мадырщины цївілнуй ступени (2020).

Йозеф Балог родив ся 31. януара 1949. рока в Ужгороді на Пудкарпатыю. По законченю середной школы школовав у Фїзкултурнум ітстїтутові Львова. Шором многых рокув робив у мадырскуй новинці Kárpáti Igaz Szó (Закарпатська Правда): ведучым тэходдїлом, спорт-репортером, пак ведучым рубрыкы переписок. 1991. рока доведна з фаміліїв перестяговав ся у матерынску державу, до пензіі робив учителём фїзкультуры. Попри сёго до днесь робить успїшным гїдом, за свої путованя, калаузованя, за красоту, за історичні и архїтектурні знаменитости Мадырщины регуларно кореспондуе фоторепортажі про фурт умножавучу ся публику на своуй Facebook сторонці.

У рубрыці Bűszkék vagyunk rá! – Гордїме ся! з 2015. рока каждый день публикуе 1-2 статї за

великашув з пудкарпатскыма коріняма. Дякувучы опубликованю каждый день „фотографічных” статюв и лаудацій стала його Facebook сторонка популярнов и мае много читателюв. З дарабув многых лаудацій была видана книга „Kárpátalja nagyságai” - „Вызнамні поставы Пудкарпатыя” по мадырскы и по русинскы.

Едіція пуд тїтулом Tudod-e? – Ци знаеш? вручена науці.

Третья його рубрыка у булшости кореспондуе за дїятельство Столичного русинскаго національного самосправованя и Общества русинскуй інтелїгенціі імени Антонія Годинкы, а также за міропрїятя Пудкарпатскаго союзу.

До 31. децембра 2020. рока Йозеф Балог опубликовав 2110 статюв.

Дёрді Сочка, ювелір, умїлець и дїзайнер, замістїтель пресїдателя Столичного и Терейзварошскаго русинскых національных самосправовань родила ся 20. фебруара 1964. рока. Школовала ся в Ужгородскуй школї прикладного умїлства, пак продовжала ученя у Москві, по сёму робила індустріалным дїзайнером. Перестяговала ся до Мадырщины у кунцёві 80-ых роках. Даз 20 рокув занимать ся малёванём по склови, перша ї велика робота „Штаціі” – едіція за Калварію з 14 образув, по сёму намалёвала твур «Вознесеніе» у рымокатолицкуй церкволи у Севлюші.

Майглавна ї робота зроблена доведна з Богларков Боднар 2018. рока „Мадырська сятиня у склови” – велика храняча корунаційна мантія, давучі силу яблоко державы, скїпетер и коруна, релїквіі посяченых у покровы Богородиці Мадырув. Майстрыня свої образы на склови „Дїва покровителька” и „Яблоко державы” подаровала на благодїйствені цїлі. Дёрді вжек 22 рока член Терейзварошскаго РНС, з 2019. рока замістїтель пресїдателя Столичного РНС.

Дёрді Сочка за ї умїлскї труды на Межнароднум русинскум бенале у польскуй Крениці была награджена дїпломов.

Золотый бал Русинув у Мішколцови

26. януара сего рока у Мішколцю пуд організаціїєв Регионального Русинського Національного Самосправованя жупы Б-А-З, Мішколцьского РНС и Общества Русинув/Рутенув Мадярщины одбыв ся очередной за шором, вжек традиційный, айбо теперь „Золотый” Русинський бал.

Чом золотый? Не думайте за рочницю! Гості мусили мати на собі штось золотое. Окрема золота. Значить шатя. Може є некое капчанё ку психології – золотый муй, золота моя, золота душа, рука, золотое сердце. Цінность. Може главна організаторка и председатель регионального РНС жупы Б-А-З и Мішколцьского РНС, Марія Соноцкі и хотіла сым позивом на золоте шатя пудкреслити цінность бала.

Ба да! Старі, молоді, ще не старі и фурт молоді донесли на бал окрем гостинства и фамілій своє весельство.

Бал отворила председатель РНС жупы Б-А-З, Мішколцьского РНС Марія Соноцкі, за сым Янош Соноцький повідав за актуалное сято гімна Мадірщины, котрый співали сьме

доведна з Русинським гімном. Пак слідувала культурна програма декламаціїєв Яноша Соноцкійова віршув Йозефа Ромганія и выступленём містного молодежного ансамбла фолклорного танця з участёв Марії и Анны Бан, котрі шором окремум прелестной выступленём співали наші русинські и також мадярські співанкы.

За сым начав ся Русинський бал.

Зимній бал шорує ся ку фаршангу. По зимі, коли приходить ярь, день у день світлішать, фурт чуеме живот. Воскресенё.

Се чувство пановало на балови, шором которого, на музику Балажа Кёвріж, люды нашуй національности провели красний час з фамілієв, з цімборами, и мож казати, з собов. Ги яло.

Дякуєме за се Марії Соноцкі, председателёви РНС жупы Б-А-З, Мішколцьскому РНС, Обществу Русинув/Рутенув Мадярщины, Яношови Соноцкі и помочникам. Стрічеме ся через рук!

Віктор Гіріц

09.02.: Пуд організаціїєв Столичного русинського національного самосправованя, РНС Терейвароша и Общества русинської інтелігенції имени Антонія Годинкы у театралнуй залі на ул. Академія потримали традиційный фаршанговый бал. У програмі были музикална компіляція Йозефа Шереша, творы исповняли Александер и Адріан Щур. Програму пудпоровали РНС II., III., VIII., XIII. и XVII. району Будапешта.

15.02.: Очередное за шором засіданя Вседержавного Русинського Самосправованя одбыло ся у Будапешті на улиці Дёрмат 85, у Залі засідань ВРС. Депутатський корпус приняв фінансові модіфікації бюджета Вседержавного Русинського Самосправованя и Уряда ВРС, со-

сполнуй інформаційнуй новинкы „Русинський Світ” и інституцій ВРС за 2023. рук и затвердив їх бюджет на 2024. рук, обговорив предложеня депутата Іштвана Геді за составленя выданя у честь 25 ручного юбілея ВРС. Также депутаты приняли рішеня за номінантув Премії Антонія Годинкы на 2024. р. и стіпендій на 2023-2024. рук. Сперед засіданём подержали слуханя.

25.02.: У Культурнум центері Пейч-Патачі Пейчськое русинськое національное самосправованя організовало „Русинські фаршангы”. На міроприятю силовали армянським шашликом, было перемаганя по печеню фанок. По сёму была презентація діафілмув за „Чудо-керт”, Ференц Дёндёші бавив на гітарі. Ко хотів, муг дустати и насія на сесю ярь.

Uram, nem tudjuk hová megy...!(János 14:5) Nagyböjt - húsvéti gondolatok

Az utolsó vacsora termét megtöltő tanítványok arcán kiült a félelem és a döbbenet. Jézus mossa tanítványainak lábát, elfogyasztják a vacsorát, és felkészíti őket a félelmetes eseményre, amikor is látni fogják elfogatását, szenvedését és keresztre feszítését.

A tanítványokat az Úr három esztendőn keresztül készítette erre az alkalomra. Azokat a tanítványokat, akik látták valamennyi csodáját, ettek a megszorított kenyerekből és látták istensége dicsőségét a Tábor hegyén. Most az értetlenség és a bekövetkező események elleni tiltakozás hangján tiltakoztak.

A tanítványok megtapasztalták Jézus istenségét, vele szerettek volna uralkodni földi király és hatalmasságként. Jézus új utat mutat nekik: az Atyához vezető utat.

Aki egész életén keresztül a sivatagok karavánútjait róttá, a városokat és falvakat összekötő utak ismerője, nehezen tudja megérteni a repülőgépek légi folyosóinak ismeretlen rendszerét.

A tanítványok sem értették az Atyához vezető utat, az Atyai házat. A rabbik tanításából valami kevés ismeretük lehetett, de az ismeretüket inkább a szívük vágya és a képzelőerő gazdagította. Jézus teszi ismertté az utat. Magát jelöli meg, mint az utat, az igazságot és az életet. Félelmetes szavak, elvont fogalmak, elérhetetlennek tűnő távolságok.

Az idő rövidsége miatt az események felgyorsulnak. Jézust elfogják, méltatlan ítélettel, hamis tanúk hosszú állításai alapján elítélik. Halálra. Akire eddig Isten Fiaként tekintettek, most megalázott helyzetben látják őt megkötözve, börtönben, megkínózva és a kereszten kínhalált szenvedve. Az Atyához vezető útkereső tanítványok elfutottak. Más utat választottak. Egyedül János apostol bátorkodott a keresztre alatt megállni. És még egypáran... Ő volt az, aki hallotta a jézusi szót: „Beteljesedett!” (János 19:30) És hallotta a százados bizonyoságtételét: „Ez valóban az Isten Fia volt!” (Máté 27:54) És eltemették.

Az Isten Fia három napig sírjában várakoz-

tatta a benne hívő és a csalódott követőket, a világot. Harmadnapra beteljesült az ígéret, az írások szerint feltámadott.

Ez az esemény rövid, tárgyyszerű leírása.

Tanítványi kételkedő, késekedő lelkünknek több idő áll rendelkezésünkre, hogy a jézusi utat járassuk. Erre ad lehetőséget a nagyböjt és készít fel Krisztus feltámadásának megünneplésére, megváltottságunk felismerésére.

A szent negyven napban Jézust követjük, mert az Ő útján járva jutunk el Ővele az örök életre. Jézussal együtt élve ismerjük meg az Ő igazságát, azt az igazságot, amit az Atyáról tanított, hogy nála van bőséges hely az Egyszülött Fiát követők számára. Ahol pedig Jézus él, ott örök élet van! Az isteni örök élet ajándék, az ember földi életének koronája. Krisztus vezetésével, Istennek szentelt megváltott élet, amelyet saját élete és kiöntött vére által szerzett meg nekünk.

Mindezekre emlékezve, életének és szenvedéseinek eseményeit megünnepeelve és átél-

ve éljük meg a böjt napjait. Önmegtartóztatásban, imádságban és igaz emberségben, jó cselekedetek gyakorlásával és lelkünk felkészítésével. Felismerve a bűnbánatunk által az atyai házba vezető utat és annak kegyelmi gazdagságát. Megvallva a kereszten szolgálatot tevő századossal Krisztust annak, ami: Ő valóban az Isten fia!

Az Úr feltámadásának örömhíre töltse el lelkünket és gazdagítsa életünket, tegye szívünket vágyakozóvá az örök élet iránt!

„Ez a nap melyet az Úr szerzett, örvendezzünk és vigadjunk azon!”(Zsoltárok 117:24)

A szent nagyböjt megéléséhez és az Úr feltámadása ünnepének eléréséhez legyen mindannyiunkban kitartás a bőséges kegyelem reményében!

Szent Ágostonnal mi is mondjuk: „Magadnak teremtettél minket Urunk, és nyugtalan a mi szívünk, amíg meg nem nyugszik benned, Istenünk!”

Szónoczki János Mihály

Hodinka Antal a magyar újságok lapjain

Dr. Káprály Mihály,

*Hodinka Antal Ruszin Tudományos Intézet igazgatójának előadása
Budapest, Albertfalva, 2023.12.16.*

Egy pécsi lap oldalán, nem igazán látható jól, de latinul az van írva, hogy „Per aspera ad astra” amely annyit jelent, hogy a kezdetektől egészen a csillagokig. Ezeket a szavakat akár úgy is érthetjük, hogy a mi tisztelt akadémikusunk életútjáról szól.

1926. április 4-én látott napvilágot egy munka, ahol az újságíró a következőket írja: „Sétáltam az egyetemnél” (Pécs számára ez újdonságnak számított, hogy a város egyetemmel bővült. Mi is az egyetem? - mit tudhatott az egyetemről az akkori pécsi lakos?) Az újságíró cikkében folytatja gondolatait. „Este van, oly gyönyörű este van, és az ablakokban fény látok, mit csinálhatnak a professzorok, mit csinálhatnak a diákok itt, mivel foglalkoznak?” teszi fel a kérdést az újságíró, és ezzel kezdetét veszi egy cikksorozat, amely az egyetemről és akadémikusunkról, Hodinka Antalról is szól.

Ez a mai előadás témája. Publikációk. 1926-ot írunk, eltelt néhány, mondhatni nagyon nehéz év az új magyar egyetem, a pécsi Erzsébet egyetem megalakulása óta, és az egyik legtiszteltebb professzora Hodinka Antal, aki már nem oly fiatal, 70-es éveiben jár, aki Pécs hírességeként debütál. Elkezdenek róla cikkezni az újságok.

Az újságírók is megismerkedtek a nagy akadémikussal, elolvasták az írásait, innen indul Hodinka Antal tisztelete Pécs városában.

Május 23-án, egy hónappal később, az újságban már úgy írnak Hodinka Antalról, mint a pécsi városi egyetem híres és tisztelt professzoráról.

A pécsi „Dunántúl” újság egyik számában Hodinka Antal olyan Magyarországon egyedülként elismert szakértőként publikált, hogy alig volt hozzá hasonló, ki ennyire tájékozott lett volna Magyarország keleti szomszédjairól; olvashatjuk szakértői cikkét, melyben idézi Piłsudski beszédét a politikáról, aki a nagy magyar állam egyik jóbarátja volt a 20-as években. Egyike volt azon szereplőknek az európai szinten, akin sok

minden múlt, [Hodinka A.] tulajdonképpen bemutatja a magyar olvasóknak a lengyel vezető politikáját.

Egy évvel később, 1927-es év július 8-án az akadémikus visszatért a lengyelországi tudományos tanácskozásról. Elhihetik, hogy akkoriban, 1927-ben ez nagy dolog volt, hiszen útlevelet kellett csináltatni, aláíratni Budapesten, Varsóban, de a lengyel szakértőnk visszatért a tudományos konferenciákról Varsóból, Krakkóból, melyekről tudósított a pécsi újságokban.

Egy másik újságban, a Pécsi Naplóban Hodinka Antal, mint a cseh kérdés szakértője lép fel. Önök biztosan tudják, vagy hallottak róla, hogy a húszas években a magyar-cseh kapcsolatok eléggé összetettek és aktuálisak voltak. Kárpátalját a Cseh államhoz csatolták, mely természetesen nemcsak a kárpátaljai származású Hodinka Antalt sértette, de Magyarországon is arra voltak kíváncsiak, hogy mi történhetett Kárpátalján, mely ezer éve ide tartozott, de most teljesen Csehországaé.

1932-t írunk, amikor fontos esemény következik be a ruszinság számára: Hodinka Antalt megválasztják a pécsi Erzsébet egyetem rektorává. Az újságok a pécsi egyetem rektori tisztségére való megválasztását és kinevezését tudósítják.

A keleti problémákról már esett szó, Hodinka Antal volt az egyik legkeresettebb szakértője ennek a hatalmas anyagnak, melyet itt láthatnak, mely a szovjet problémáról szól. Hodinka Antal jól ismerte az orosz nyelvet, tájékozott volt az Orosz birodalom történelméről, jól ismerte az orosz-magyar kapcsolatokat, ezért mint szakértő szerepelt a pécsi újságok hasábjain.

Rendes polgárként Hodinka Antal nem tudott úgy élni Pécsen, enni a pécsiek kenyerét, hogy nem hagyjon semmit a pécsi lakosok számára, ezért tudományos hagyatékában rengeteg anyagot találhatunk Pécs történelméről. Hodinka Antal a helyi történelemről ír, sok érdekes történelmi tény tár fel Pannóniáról, a déli részről, a Török hadjáratról és sok másról. Pécs történelme volt az

egyik témája, amellyel Hodinka sokat foglalkozott. A XVII. század végén nagyon érdekes események történtek Pécsen, a török államból a tulajdonképpen magyar államba való átmenet. Pécs városát délről telepítették be, sokakat az általunk ismert Jugoszlávia területéről, a délszláv államokból. Akkoriban a nemzetiség kifejezés még nem volt ismert, ráadásul kapitalizmus sem volt, egy természetes betelepítési folyamat zajlott a déli területekről, érhetően magyarokkal, szlávokkal, németekkel.

1934-ben Hodinka Antal betölti a 70-ik életévét. Egy egész publikációsorozat indul el a pécsi egyetem professzorának születésnapja tiszteletére.

Két lapban írtak róla, hiszen Pécs városának, a pécsi egyetemnek egy meghatározó alakja volt, ezért három számban jelentek meg a róla írt cikkek.

1934-es évben Hodinka Antal 70 éves lesz, értelemszerűen már nem dolgozhat az egyetemen. Ez az utolsó éve az egyetemen és a tisztelt akadémikus érdemkeresztet kap. Ezt a kitüntetést Hodinka Antal 1934-ben kapta a Magyar Államtól kiemelkedő munkásságáért és nyugdíjba vonulásának alkalmával.

Hodinka Antal visszatér Budapestre és nyugdíjba vonul, de ne gondolják, hogy ez a pályafutása végét jelenti. Hodinka Antal a Ruszin Tudományos Akadémia első elnöke lesz. Hodinka Antal, aki már nyugdíjas éveiben jár, tekintélyes tudósként vezeti a Kárpátaljai Tudományos Társaságot, vagyis a Ruszin Tudományos Akadémiát

Nagyon termékeny időszak következik, rengeteg publikációval. Hodinka Antal szerkesztőként tevékenykedik. Hodinka a ruszin kultúra legfontosabb alakjai közé tartozik. Az 1939-1944-es év - a ruszin kultúra „aranykora”. Ungváron működött a Kárpátaljai Tudományos Társaság,

ruszin kiadók működtek, pezsgett a kulturális élet, a tudományos élet legmagasabb fokára hágott a Kárpátaljai ruszinság eddigi történelmében.

Sajnos az akadémikus élete a végéhez közeledett, a nehéz 1946-os években Hodinka Antal meghal. Az egyik leghíresebb magyar történelmi újság, a „Századok” lapban nem feledkeztek meg az akadémikusról, Holub pécsi professzor munkatársa írt róla egy nekrológot.

1946-ban még lehetett valamit írni, megjelentetni, de az 1946-os évtől elkezdődik a szovjet időszak Budapesten, a magyar tudományban, és hosszú ideig még a ruszinok sem tudhattak Hodinka Antalról.

Ha vannak jelen a teremben katolikusok és ránéznek az „Új ember” újságra, mely egy katolikus újság, biztos elgondolkoznak, hogy mit is kereshet itt?

A titok abban rejlik, hogy a katolikusok mutatkoztak az egyik legerősebbnek ebben a szovjet korban.

Pont ebben a lapban 1964-ben, (értik ugye? 1964!), az akadémikus születésének 100-ik évfordulóján, a katolikusok egy szerény rovatban, ámde mégis megemlékeztek a mi akadémikusunkról.

Történt még egy ilyen eset. 1979-ben, amikor a szocializmus kissé változni kezdett, még nem tudtuk milyen irányban, egy pécsi lap, egy teljesen másik lap, megemlékezett az akadémikusról.

Erről Budapesten nem lehetett írni, de Pécsen, mint látják, a „lázádok” elvégezték ezt a „fekete-munkát”. Köszönet nekik ezért, és Önöknek a figyelemért!

Fordította: Szűcs-Vorinka Irén

Kedves Olvasóink!

Kérjük, hogy adója 1% a Ruszinokért Alapítványnak adományozza!

Adószáma: 18170720-1-42

Kercsa Tamara „Az aranyhajú”

Valamikor réges-régen, a mikor Kárpátokban még sűrű erdők voltak, éledélt Rahoncán gazda asszonyával. Volt egy fiúk, Miska.

Boldogan éltek, mígnem háborút hirdettek, mert olyan volt akkoriban a császár, kinek állandóan hadakozni kellett. Így hát muszáj volt a gazdának katonának állni. Sokáig se híre se hamva nem volt, majd jött egy papír, hogy a törökök fogóságába került. Egyedül maradt hát a gazdasszony fiával.

Azokban az időkben Rahonca (ruszinból tükörfordítással Diófálva, a ford.) világszerte híres volt diófáiról, melyek ágyúgolyókat termettek. Évente egyszer, Mihály napja előtt majd' ezer fuvaros szállította az ágyúgolyókat a fővárosba, Bécsbe. Minden családnak annyi ágyúgolyót kellett nevelnie, amennyi az adójuk volt.

A gróf, Rahonca ura, Bécsben élt családjával, birtokát ispánja igazgatta, ki kegyetlen volt, mint a farkas! Ordasnak hívták.

Miskát egyszer az anyja rözséért küldte a grófi erdőbe. De balszerencsés volt: az örök elfogták és a pincébe zárták, még le is lakatolták azt.

Várta, várta fiát az anyja, majd keresni kezdte. Megtudta szegény, hogy elkapták és fogva tartják, mint valami gaztevőt. Megpróbálta meglágyítani az ispánt, de mindhiába: nem olvasztotta fel jég-hideg szívet. Ahogy eljött az ideje az ágyúgolyók szállítására a fővárosba, vitték Miskát is. Ott a császári gárdába osztották szolgálatra.

Egyes egyedül maradt hát a gazdasszony a házban. Csak a szép kiscica, akivel Miska szeretett játszani, emlékeztette fiára.

Egyszer a cica az ágyúgolyók közt mászkált. Legurult az egyik a lépcsőn és széttört. És láss csodát – ha hiszik, ha nem – benne egy kislányka volt! Olyan szép, hogy ilyet még senki sem látott: arany haja volt! El is nevezte az asszony Aranyhajúnak. A kislány napról napra nőtt, mintha öntöznek. Rövidke idő alatt a kis leánykából káprázatos szépség lett! Ha nem lenne szegényes az öltözete, bárki hercegkisasszonynak hinné.

Szépségének híre elért a fővárosba is. Uta-sította hát a gróf Ordas ispánját, hogy hozza el a szépséget Bécsbe.

Sehogy sem volt kedve a gazdasszonynak elengedni egyetlen vigaszát az urak multságába. Tudta, hogy az egyszerű ember jól teszi, ha távolról kerüli az úri népet. Ám a leányka úgy

szeretett volna világot látni! Mit volt mit tenni, felöltöztette hát Aranyhajút az anyja a legszebb ruhába, amit a házban talált. Még az aranyozott kövesgyűrűt is, mit a gazda valamikor ajándéku-l adott, a leány ujjára húzta. Megáldotta, majd útjára bocsájtotta.

Megérkezett az ispán a leánnyal Bécsbe. Mikor meglátta a gróf, hogy milyen szépség, rögtön összehívta a fővárosi uraságokat: dicsekedni akart, hogy nem csak ágyúgolyók teremnek a birtokán. Az Aranyhajú pedig nem csak a munkához értett, de az énekléshez is. Ahogy elkezdett ruszin dalokat énekelni, az uraságok nem maradhattak nyugton: eleinte tapsoltak és topogtak, majd táncba eredtek!

Hírét vette a császár a szépségnek és megparancsolta, hozzák el palotájába, hogy neki is énekeljen valamit.

Könnyek szöktek Őfelsége szemeibe, mikor meghallotta azokat a dalokat! A félvilágot bejárta seregével, sok népet leigázott, de ilyen örömet még életében nem ismert! Miután megtörölte könnyes szemeit, ezt mondta:

- No, Aranyhajú, felvidítottd szívünket! Kérj, amit akarsz.

A leány elbeszélte a császárnak bátyja, Miska történetét, hogyan hurcolta őt Bécsbe az Ordas. Azt kéri hát, engedjék haza szegényt, mert az anyja nagyon bánkódik utána. A rahoncai gróf ezeket meghallva nyilakat szórt szemeivel ispánja felé, hogy így szégyenbe hozta őt a császár előtt! Ám Őfelsége éppen nagyon jókedvükben voltak, ezért nem dobbantottak a császári csizmákkal, hanem tréfálkoztak, hogy úgymond, ha az Aranyhajú felismeri bátyját a katonák közül, úgy megparancsolják, hogy a tábornok engedje őt haza.

Felsorakoztatták a császári gárdát a téren. Na te édes leány, most légy okos, találd ki, melyik a bátyád, mikor sosem láttad! Nézte az Aranyhajú a katonákat - mind egyforma, mint az ágyúgolyók. Nagy bajában eltakarta kezeivel orcáját. Miska meg észrevette a lány ujján a kövesgyűrűt. Éppen ilyen volt szegény anyjának. Ahogy eszébe jutott az otthon, elkezdtek folyni a könnyei, megtörölnie nem szabad volt, mert vigyázzban kellett állnia. Elcsodálkozott Aranyhajú, miért sír az egyik katoná, odament hozzá és megfogta a kezét. A császár rögtön tudta, hogy felismerte bátyját. Na, ahogy megígérte, úgy is tett: hazaengedte a katonát.

Megérkezett a báty a nővérel az anyjukhoz. Volt nagy öröm a kis házikóban! És nemcsak a házban, hanem az egész faluban örvendeztek és magasztalták a császárt.

Csak az ispán nem örült, rettegett, nehogy a gróf megbüntesse, mert egy katonaasszonynak, Miska anyjának kárt okozott. Szekerekre pakolta minden javát, családját, szolgáját és nekiindult a sűrű vadonnak.

Az a hely, ahol letelepedett, azóta Domaninci (magyarul Domonya, a ford.) Tudják, miért? Elmondom. Rettegett attól, hogy ha egyszer hajdúk jönnek, nem kerülheti el az elszámolást. Meghagyta szolgájának, a sváb Elzának, mondja azt, ha valaki jön, hogy a gazda nincsen otthon. De Elza, szegényke, hiába élte le egész életét Rahoncán, csak két idegen szót tudott: egy ruszint - doma (otthon) és egy magyart - nincsen. Így hát mindenkinek, aki benézett a portájukra, azt mondta: „Doma nincsen!” Azóta lett Domaninci.

Ezután Rahoncán ilyen hallatlan eset történt: hiszik vagy sem, a császár fia vőfélyeket küldött Aranyhajúhoz, annyira a szívéhez nőtt. Az okos leány pedig azt felelte, hogy csak akkor megy a herceghez feleségül, ha a császár soha többé nem hirdet háborút. No hát, ha az apa boldogságot akart fiának, muszáj volt belemennie. Így hosszabb

ideig volt szent a béke. A rahoncai diófák pedig ágyúgolyók helyett most már rendes diókat termettek.

És ez még nem minden: a török szultán nagy örömeiben, hogy földjére már nem hullanak a rahoncai ágyúgolyók, parancsot adott az összes fogoly szabadon bocsátására. Így tért vissza Miska apja éppen és egészségesen haza, és éppen akkor, mikor a rahoncai banda csárdást húzott az udvarán!

Ej, az volt ám a mulatság! Minden szegénynép eljött megnézni a fiatal párt. Mert nem esik meg gyakran, hogy egy herceg szegénylányt vegyen feleségül. Azt mondják, a lakodalmon mindenkit megvendégeltek, amíg bírt enni. A falu bal szélén pálinka folyt, a másikon tejföl, sült galambok szálltak a kémények felett, a kertekben sült nyulak ugrándoztak. Még Miska cicájáról sem feledkeztek meg a szakácsok. Hagyták kinyalni a kondért és a mi mesénk is véget ért.

Fordította: Giricz Viktor

Megjelent: Ruszin reneszánsz II. kötet, A XX. század második felének ruszin prózája. Antológia. Szerkesztette dr. Lyavinecz Marianna, Budapest, 2015.

Ruszinok Magyarországon (2009-2011)

A 2001. évi népszámlálás adatai szerint Magyarországon anyanyelvének a ruszin nyelvet 1113 fő tartotta, ebből nem magyar állampolgár 428 fő, magát ruszin nemzetiségűnek pedig 1098 fő tekintette, ebből nem magyar állampolgárok száma 381 fő. A nemzetiségi kulturális értékekhez, hagyományokhoz kötődők száma pedig 1292 fő volt.

A beszámolási időszakban a 2006-os választásokat követően 53 ruszin települési kisebbségi önkormányzat működött, amely adat a 2010. október 03-án megtartott kisebbségi önkormányzati választásokon 75-re módosult, ami 44,2 százalékos növekedést jelentett. A választásokon a meg-

szerezhető 300 képviselői mandátumért 421 jelölt indult, amelyet 6 ruszin kisebbségi jelölő szervezet támogatott.

A 2011. január 9-ei választások óta működő területi kisebbségi önkormányzatok száma összesen 3 lett, az eddigi Budapesti és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei önkormányzaton kívül megalakult a Pest Megyei Ruszin Kisebbségi Önkormányzat is. Az országos önkormányzat elnökévé Giricz Verát választották.

Az Országos Ruszin Kisebbségi Önkormányzat (a továbbiakban: ORKÖ) a működési költségeihez 2009-ben és 2010-ben egyaránt 29,8 millió Ft állami költségvetési támogatásban

részesült. 2009-ben az 53 működő ruszin kisebbségi önkormányzattól 45 nyújtott be igénylést a differenciált támogatásra, ami 85 százalékot jelent, és megfelel a 13 kisebbség önkormányzat átlagának. 2010-ben 43 önkormányzat élt az igénylés lehetőségével, ez 81 százalékos aktivitást jelent, ami éppen, hogy elmarad a 13 kisebbség átlagban mért benyújtási aktivitásától, ami 82 százalék. 2009-ben a pályázatot benyújtó kisebbségi önkormányzatok száma 43 volt, ebből összesen 42 kapott differenciált támogatást 8,07 millió Ft összegben. 2010-ben a pályázatot benyújtók száma 41, a támogatás összege 7,9 millió Ft volt.

Az ORKÖ a Magyarországi Ruszinok Közérdekű Muzeális Gyűjteménye és Kiállítóhelye feladatainak bővítéseként 2007-ben művésztelepelt hozott létre, amelynek támogatása 2009-ben beépült az ORKÖ költségvetésébe, így az általa fenntartott intézmények működési célú költségvetési támogatása 2009-ben és 2010-ben 7,8 millió Ft-ra emelkedett.

2009. június 13. és 22. között megrendezésre került az I. Nemzetközi Ruszin Ifjúsági Alkotótábor Balatonföldváron, amelyet ezután évente megismételnek. A tábor célja kreatív művészeti tevékenység biztosítása a gyermekeknek, a ruszin identitás fejlesztése és történelmi ismeretek bővítése.

Ruszin nyelvvoktatás két településen folyik, Múcsonyban és Komlóskán. A komlóskai Ruszin Általános Művelődési Központ keretein belül működő Napköziotthonos Óvoda 2007-ben bölcsődei csoporttal bővült. A település felvállalta, hogy intézményi keretek között biztosítja a ruszin nyelv oktatásához, a ruszin kultúra és hagyományok megőrzéséhez szükséges feltételeket. 2010-ben Giricz Vera tollából jelent meg a Ruszin Társalgás című nyelvkönyv. A nyelvkönyvet oktatási segédanyagként használják ruszin nemzetiségi

„vasárnapi” iskolákban Komlóskán, Múcsonyban és Tiszaújvárosban is.

A Magyarországi Ruszinok Könyvtárának feladata a ruszin identitás megőrzésének segítése, hiszen a magyarországi ruszinoknak szinte újra kellett tanulniuk saját nyelvüket és hagyományait az évtizedek óta szüneteltetett közösségi nyelvgyakorlat miatt. A csekély forrásokból megalapozott állományban szerepelnek antikvár könyvek, örökségek és egyéb adományok, ezenkívül kb. 1000 dokumentum található viszonylag nagy példányszámban, amelyet a közművelődési feladatok megléte indokol. Ebben audiovizuális és hangzóanyagok is szerepelnek. A könyvtár erőssége a nemzetiségi lapok nagy száma. A könyvtár online katalógusa a www.kozteka.hu/mrk internetcímen érhető el. Az adatbázisban jelenleg az állomány közel fele megtalálható, a feldolgozás folyamatos.

A Magyar Rádió heti endszerességgel közvetít kisebbségi műsorokat, amelyek az ország egész területén hallhatóak. A ruszinoknak heti 30 perces anyanyelvű rádióműsoruk van az MR4 csatornán. A www.rusyn.hu weboldalon naprakész információk olvashatóak a ruszinok életéről, aktuális eseményeiről. A Ruszin Világ című folyóirat a www.ruszinvilag.hu oldalon olvasható. A Magyar Televízióban a ruszinoknak a rendszeresen jelentkező Rondó című nemzetiségi műsorban van átlagban 6-8 perces anyanyelvű televíziós programja.

A magyarországi ruszin kisebbségi és a külföldi ruszin közösségek közötti kapcsolat tovább erősödött a beszámolási időszakban. 2009. június 4. és 7. között tartották meg Ruszki Keresztúron (Szerbia) és Petrovciban (Horvátország) a Ruszinok Kongresszusának X. ülését és a IV. Ruszin Ifjúsági Világforumot. A Kongresszus új elnökének Gyurá Papugát (Szerbia), helyettesévé pedig dr. Lyavinecz Mariannát választották (Magyarország).

Tisztelt Olvasók!

Bővebb információt a magyarországi ruszinok életéről WEB oldalunkon találhatóak:

<http://ruszin.com>

Dr. Botlik József történész, újságíró, teológus, nyugalmazott egyetemi docens, író Szőnyön született 1949. január 15-én. Gyermekek és ifjúkorát Dunaalmáson töltötte. Anyai ágon felvidéki, apain székelyföldi gyökerű, ami döntően meghatározza az elszakított területeken élő kisebbségi magyarság sorsa iránti elkötelezettségét. Fogadott szülőföldje Kárpátalja.

1974-ben újságírói, 1980-ban az Eötvös Loránd Tudományegyetemen történelem szakos középiskolai tanári és könyvtáros képzést, 1996-ban pedig a Sola Scriptura Lelkészképző és Teológiai Főiskolán hittanári oklevelet, 1982-ben egyetemi doktori, 2004-ben az ELTE-n PhD doktori fokozatot szerzett. Ugyanezen évtől a Pázmány Péter Katolikus Egyetem oktatója. Több mint 200 tudományos publikációját közzétették, 31

könyve látott napvilágot, többek között 1997-ben „A Hármaskereszt alatt. Görögkatolikusok Kárpátalján az ungvári uniótól napjainkig. 1646–1997.”, 2010-ben a „Görögkatolikus vértanúk a Kárpát-medencében 1914–1976.”, 2013-ban „Egán Ede, a magyar és a ruszin nép vértanúja”, 2022-ben „A ruszin nép vértanúja Bródy András (1895–1946)”, 35 hosszabb történelmi ismeretterjesztő filmből 30-nak a forgatókönyvírója és 40 önálló rádióműsört készített. Kutatási területe a XX. századi magyar történelem és a határon túli magyarság története.

Dr. Botlik József munkásságát több díjjal ismerték el, köztük: Váradi-Sternberg János díj (2000), Magyar Művészetért díj (2009), Pro Patria in Exteris (Corvinus Society, Kanada, 2009, 2018), Hodinka Antal-díj (2010), Magyar Érdemrend Lovagkeresztje polgári tagozat (2020).

Balogh József 1949. január 31-én született Ungváron, Kárpátalján.

A középiskola befejezése után a Lembergi Testnevelési Főiskolán folytatta tanulmányait. Hosszú éveken át volt a Kárpáti Igaz Szó napilap munkatársa: műszaki vezető, sportriporter, majd a levelezési rovat vezetője. 1991-ben családjával az anyaországba költözött, ahol nyugdíjba vonulásáig testnevelő tanárként dolgozott. Emellett mind a mai napig sikeres idegenvezetőként működik, utazásairól, idegenvezetéseiről, Magyarország történelmi, építészeti nevezetességeiről, szépségéről is rendszeres fényképes tudósításaiban számol be Facebook oldalának egyre gyarapodó olvasótáborára részére.

A Büszkék vagyunk rá! rovatcím alatt 2015.

februárjától naponta 1-2 anyagot közöl ismert kárpátaljai származású kiválóságokról. A naponta publikált „sokfényképes” írásaival, méltatásaival lett igazán ismert, népszerű és olvasott Facebook oldala. Az évek óta felhalmozott méltatások egy részéből „Kárpátalja nagyságai” - „Вызнамні поставы Подкарпаття” könyv jelent meg magyar és ruszin nyelven.

A Tudod-e? rovatcím alatt futó sorozat ki-mondottan ismeretterjesztő célzatú.

A harmadik rovatának tematikája többnyire a Fővárosi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat, a Hodinka Antal Országos Ruszin Értelmiségi Egyesület és a Kárpátaljai Szövetség által szervezett eseményekről való tudósításokat tartalmazza.

2020. december 31-ig 2110 írása jelent meg..

Szócska Györgyi, ötvös, iparművész és formatervező, a Fővárosi és a Terézvárosi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat elnökhelyettese 1964. február 20-án Ungváron született. Az Ungvári Iparművészeti Szakiskolában, majd később Moszkvában tanulta a mesterséget, később ipari formatervezőként dolgozott. A 80-as évek végén települt le Magyarországon. Idestova két évtizede foglalkozik üvegfestéssel, első nagy munkája egy 14 festményből álló „Stációk” Kálvária-sorozat volt, azt követte a Nagyszőlősen a római katolikus templomban látható Mennybemenetel műve. Legjelentősebb munkája a 2018-

ban Bodnár Boglárkával közösen elkészített Üvegbe foglalt magyar szentség című hatalmas Védő Koronázási Palást, az erőt adó ország-alma, a jogar és a korona, a Szűzanya oltalmába rendelt magyarság ereklyéi. A művésznő a „Segítő Szűz” és „Országalma” üvegfestményeit jótékonyági célokra ajánlotta fel. Györgyi immár 22 éve a Terézvárosi RNÖ képviselője, 2019-től a Fővárosi RNÖ elnökhelyettese.

Munkásságát a lengyelországi Krinycán megrendezett Nemzetközi Ruszin Biennálén oklevéllel tüntették ki.

Ruszinok aranybálja Miskolcon

Ez év január 26-án Miskolcon, a BAZ Megyei Területi és a Miskolc MJV RNÖ, valamint a Magyarországi Ruszinok /Rutének/ Országos Szövetsége szervezésében került sor a már hagyományos, de ezúttal „Arany” Ruszin bálra.

Miért arany? Ne gondoljanak évfordulóra! A vendégeknek valamilyen aranyszínt kellett viselniük. Az aranyon kívül. Azaz ruhát. Talán van valami lélektani kapcsolódás is – aranyom, aranyember, kéz, arany szív. Érték. Valószínűleg Szónoczkai Mária, a BAZ Megyei Területi és a Miskolc MJV RNÖ elnökhasszonya, ezzel a felhívással az arany színnel hangsúlyozni akarta a bál értékességét.

Hát igen! Idősebbek, fiatalok, még nem idősek és már nem fiatalok elhozták a bálba az étek-italok és családok mellett vidámságukat is.

A bált Szónoczkai Mária nyitotta meg, majd Szónoczkai János beszélt a magyar himnusz évfordulójáról, amelyet a ruszin himnusszal együtt énekeltünk el.

Ezután következett a művészeti program, amely megnyitásként Szónoczkai János szavalt Romhányi József verseket, majd a helyi néptáncgyűttes műsora következett Bán Mária és Anna részvételével, akik a rákövetkező műsorrészben gyönyörűen énekeltek ruszin és magyar népdalokat.

Ezután következett maga a Bál.

A téli bálók a farsang ünnepkörébe tartoznak. A tél után, tavasz kezdetén, mikor napról napra világosodik, érezzük az élet erejét. Feltámadunk.

Ez az érzés uralkodott a bál során, melyen Kőrösi Balázs szolgáltatta zenére nemzetiségünk tagjai vidám időt tölthettek családjukkal, barátokkal, és valljuk be, magukkal is. Ahogy illik.

Köszönjük az estét Szónoczkai Máriának, a BAZ Megyei Területi és a Miskolc MJV RNÖ elnökének, és a Magyarországi Ruszinok /Rutének/ Országos Szövetségének, Szónoczkai Jánosnak és a segítőknek. Találkozzunk jövőre is!

Giricz Viktor

02.09.: A Fővárosi RNÖ, a Terézvárosi RNÖ és a Hodinka Antal Országos Ruszin Értelmiségi Egyesület szervezésében került sor az Akadémia utca 1. szám alatti Színházteremben a Ruszin Farsangi Batyus bálra. A kulturális program Seres József zenei összeállításából állt, amelyet Scsur Alexander és Adrián adtak elő. A rendezvényt Budapest II., III., VIII., XIII., XVII. kerületi RNÖ-k támogatták.

02.15: Az ORÖ Közgyűlése Budapesten, a Gyarmat u. 85/B. cím alatt, az ORÖ üléstermében megtartotta soron következő közgyűlését. A közgyűlés elfogadta az ORÖ, az ORÖ Hivatala, a „Ruszin Világ” közéleti, tájékoztató lapja és az ORÖ Intézményeinek 2023. évi költségvetési módosításait és elfogadta a fentiek 2024. évi költségvetését, megtárgyalta Hegyi István képviselői indítványát az ORÖ 25-ik jubileuma alkalmából készítendő kiadványról. A képviselők szintén döntöttek a 2024. évi Hodinka Antal díj odaítéléséről és a 2023-2024. tanulmányi év ösztöndíjasairól is. A közgyűlés előtt került sor a közmeghallgatásra.

02.25.: A Pécs-Patacsi Művelődési házban a Pécsi RNÖ szervezésében került sor a „Ruszin Farsang” rendezvényre. Az eseményen örmény saslikkal kínálták a vendégeket, fánksütő versenyt is rendeztek. Ezután következett vetítés a „Csoda-kertről”, majd Gyöngyösi Ferenc gitározott. A vetőmagosztáson mindenki, ki szeretett volna, vihetett haza magokat.

Выдає Вседержавное Русинське Самосправованя / Kiadja az Országos Ruszin Önkormányzat

Отвiчателный выдаватель: Віктор Крамаренко / Felelős kiadó: Kramarenko Viktor

Члены редакції: Віктор Гіріц – главный редактор, Др. Михаїл Капраль – редактор, Янош Мигаль Соноцький – редактор, Андрій Манайло – уміський редактор, Ірина Сюч-Ворінка – секретарь.

Выданя нашої новинки пудпорує Уряд Мадярщини.

A szerkesztőbizottság tagjai: Giricz Viktor – főszerkesztő, Dr. Káprály Mihály – szerkesztő, Szónoczkai János Mihály – szerkesztő, Manajló András – művészeti szerkesztő, Szűcs-Vorinka Irén – szerkesztőségi titkár.

Lapunk kiadásának támogatója Magyarország Kormánya.

A szerkesztőség elérhetőségei: Cím: 1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b. Tel./Fax: (06-1) 468-2636 <http://ruszin.com>

E-mail: ruszin.onkormanyzat@gmail.com ISSN: 1785-1149 Kivitelezési munkálatok: Croatica Nonprofit Kft.

A lapban megjelent cikkek felhasználása kizárólag a „Ruszin Világ”-ra való hivatkozással lehetséges.